Darányi Ignác Terv

Új Magyarország Vidékfejlesztési Program 2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

Hortobágyi Nemzeti Park

BIO Aqua pro

E-misszió
Természet- és Környezetvédelmi Egyesület

A Létavértesi Falu-rét (HUHN20029) különleges természetmegőrzési terület

fenntartási terve

Natura 2000

Debrecen

2014

Ügyfél
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partnerek
BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.
E-misszió Természet- és környezetvédelmi Egyesület

Vezető szakmai koordinátor
Dr. Magura Tibor

Szakmai koordinátor
Dr. Juhász Péter
Lesku Balázs
Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő
Dr. Müller Zoltán

Vezető agrárgazdálkodási szakértő
Tóth Sándor

Közreműködő szakértők
Bocz Renáta
Forgács Zoltán
Hauberger Júlia
Lukács Attila
Mizsei Edvárd
Molnár Attila
Dr. Gulyás Gergely
Dr. Sum Szabolcs
Szél László

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll. A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv 5
1.A terület azonosító adatai 6
1.1.Név 6
1.2.Azonosító kód 6
1.3.Kiterjedés 6
1.4.A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek 6
1.5.Érintett települések 6
1.6.Egyéb védettségi kategóriák 6
1.7.Tervezési és egyéb előírások 6
2.Veszélyeztető tényezők 8
3.Kezelési feladatok meghatározása 12
3.1.Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése 12
3.2.Kezelési javaslatok 12
3.2.1.Élőhelyek kezelése 12
3.2.2.Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés 20
3.2.3.Fajvédelmi intézkedések 20
3.2.4.Kutatás, monitorozás 20
3.2.5.Mellékletek 21
3.3.A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében 22
3.3.1.Agrártámogatások 22
3.3.2.Pályázatok 24
3.3.3.Egyéb 24
3.4.A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja 24
3.4.1.Felhasznált kommunikációs eszközök 24
3.4.2.A kommunikáció címzettjei 24
3.4.3.Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel 27
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció 29
1.A tervezési terület alapállapot jellemzése 30
1.1.Környezeti adottságok 30
1.1.1.Éghajlati adottságok 30
1.1.2.Vízrajzi adottságok 30
1.1.3.Talajtani adottságok 30
1.2.Természeti adottságok 30
1.2.1.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek 31
1.2.2.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok 33
1.2.3.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok 33
1.2.4.A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok 39
1.3.Területhasználat 39
1.3.1.Művelési ág szerinti megoszlás 39
1.3.2.Tulajdoni viszonyok 39
1.3.3.Területhasználat és kezelés 40
2.Felhasznált irodalom 42
3.Térképek 44

Darányi Ignác Terv
ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013
Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Létavértesi Falu-rét különleges természetmegőrzési terület

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20029

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	54 ha

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

6510 - Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis*, *Sanguisorba officinalis*)
7230 - Mészkedvelő üde láp- és sásrétek

1.4.2. Jelölő fajok

- nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- vérfű-hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)

1.4.3. A felmérés során újonnan előkerült potenciálisan jelölő fajok

- dunai tarajosgőte (*Triturus dobrogicus*)

1.5. Érintett települések

Létavértes
A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet tartalmazza.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés	Védetté nyilvánító jogszabály száma
„Ex lege” láp	HNL120	Falu-rét	34,62	1996. LIII. tv. a természet védelméről

A tervezési terület az Országos Ökológiai Hálózat magterületével átfed.

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A tervezési területre természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik.

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat közgyűlésének 13/2010.(IX.17.) önkormányzati rendelete

Hajdú-Bihar megye területrendezési tervéről

- Létavértes településszerkezeti terve - 61/2007. (V.29.) határozat

- Létavértes szabályozási terv és helyi építési szabályzat – 9/2007. (V.29.) rendelet

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

A tervezési területen üzemtervezett erdő nem található.

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

I/3. Hajdú-bihari apróvadas körzet vadgazdálkodási terve. **Érvényes**: 2014-ig. (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)

Nagylétai Bocskai Vadásztársaság (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-903320-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. **Érvényes**: 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Hajdú-Bihar Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Halgazdálkodási terv a területre vonatkozóan nem áll rendelkezésre.

1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

Berettyó alegység vízgyűjtő-gazdálkodási terve – Elfogadás dátuma: 2010.08.01. A terv a Víz Keretirányelv keretében készült, melynek célja, hogy a felszíni és felszín alatti vizek jó állapotba kerüljenek 2015-ig. Amennyiben ezt a természeti és gazdasági lehetőségek nem teszik lehetővé 2015-ig, akkor a határidők a VKI által felkínált mentességek alapos indoklásával 2021-re, illetve 2027-re kitolhatók.

1.7.7. Egyéb tervek

Egyéb terv a tervezési területre nem vonatkozik.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A03	Gyepterület kaszálása	M	11,5	Nagy tűzlepke (Lycaena dispar): A helytelen időpontban, illetve túlzott gyakorisággal történő, valamint a gyepek egészén egyszerre végrehajtott kaszálás: a) az imágók kikelését megelőző stádiumban lévő állatok (peték, lárvák, illetve bábok) elpusztítását eredményezheti; b) meggátolja a lepkék magas füvű rétekhez kötődő élőhelyi igényeinek biztosítását; c) csökkenti a nőstény egyedek petézési hajlandóságát, illetve szűkíti vagy súlyosabb esetben megszünteti azok petézési lehetőségeit; d) hátrányosan befolyásolja a lepkék számára optimális mikroklímát, és egyes élőhelyek gyorsabb száradását idézi elő; e) veszélyezteti a nektárforrást jelentő virágos növények kellő mennyiségben és minőségben való rendelkezésre állását.
				6510. A mocsárrétek esetében a helytelen időpontban, illetve túlzott gyakorisággal történő, valamint a gyepek egészén egyszerre végrehajtott kaszálás a fajkészletre nézve homogenizáló hatású lehet.
				Vérfű-hangyaboglárka (Maculinea teleius): A faj populációinak fenntartása szempontjából jelentős veszélyforrás a nem megfelelő módon, és/vagy rossz ütemezéssel foganatosított kaszálás. A kései (június 10-e után végzett) vagy a túl korai (október 1-je előtt végrehajtott) kaszálás számottevő károkat okozhat a lepkefaj állományaiban, mivel időben visszaveti a Sanguisorba officinalis virágkezdeményeinek kialakulását, és ennek eredményeként a nőstény lepkék a rajzási időszakban még egyáltalán nem vagy csak korlátozottan találnak a peterakáshoz megfelelő fejlettségű virágzatokat.
A04.02	allullegeltetés	M	10	Vöröshasú unka (Bombina bombina): a területen található lápréteken jelenleg kaszálás folyik, de a faj szempontjából a legeltetés ideálisabb lenne, mivel a taposás fent tartja a nyílt vizes foltokat, tocsogókat.
I01	Idegenhonos inváziós fajok jelenléte	L	6	Nagy tűzlepke (Lycaena dispar): A vizsgált Natura 2000 területen a faj egyes élőhelyein – főleg a rendszeresen bolygatott, illetve a gazdálkodó tevékenységekkel együtt járó káros hatásoknak fokozottabb mértékben kitett gyepeken - jellemző a tájidegen, inváziós növények, gyomok megjelenése, és terjedése. Az ilyen folyamatok azért károsak, mert az inváziós fajok fokozatosan kiszorítják a tápnövények, valamint a nektárforrásul szolgáló virágos növények állományait, és emiatt szűkítik a lepkék életterét, továbbá a populációk szaporodási képességét.
				Verfű-hangyaboglárka (Maculinea teleius): A nagy tűzlepke (Lycaena dispar) kapcsán leírtak e helyütt is érvényesek, azzal a megjegyzéssel, hogy miután a vérfű-hangyaboglárka (Maculinea teleius) monofág fejlődésű (egyedüli tápnövénye a Sanguisorba officinalis), ezért az élőhelyek eredeti fajkészletének átalakulása (romlása), és az orvosi vérfű állományainak visszaszorulása ezt a lepkefajt fokozottabban sújthatja.

K02.01	Fajösszetétel változás, szukcesszió	L	2,25	Nagy tűzlepke (Lycaena dispar): A mezőgazdasági fenyegetettség mellett helyenként jelentős a cserjésedés negatív hatása, valamint ennek eredményeként a gyepek természeti állapotában tapasztalható nagymértékű romlás. A bokrok, fák – és sokhelyütt egyéb özönnövények – fokozott ütemű terjedése jelentősen csökkenti a gyepek lágyszárú fajkészletének diverzitását, így ennek következményeként a nagy tűzlepke élőhelyei lassanként feldarabolódnak, majd becserjésednek, illetve szélsőséges esetben végül megszűnnek. Vérfű-hangyaboglárka (Maculinea teleius): A nagy tűzlepke (Lycaena dispar) kapcsán leírt tényezők e faj esetében is érvényesek, azzal a kiegészítéssel, hogy a szukcessziós folyamatok: a) Jelentősen szűkítik az imágók életterét. b) A faj egyedüli tápnövényét, illetve legfőbb nektárforrását jelentő Sanguisorba officinalis állományok csökkenését (vagy végső stádiumban annak kipusztulását) eredményezik. c) Kedvezőtlen hatással lehetnek a lepkefaj hangyagazdáinak populációira. d) Hosszabb távon átformálhatják a biotóp optimális (megfelelően nedves) mikroklímáját, amely a lepkék számára lényeges élettani kritérium.
Kód	**A területre kívülről ható veszélyeztető tényező neve**	**Jelentősége**	**Érintett terület nagysága (%)**	**Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?**
H02.06.	Mezőgazdasági és erdészeti tevékenységből származó diffúz talajvízszennyezés	M	10,5	6510. A mocsárétekkel érintkező területek egy részén, a Natura 2000 területen kívül szántóföldek találhatók, amelyekről folyamatos a diffúz tápanyag- és vegyszerbemosódás. Hosszú távon ez a jelölő élőhely állapotának leromlásához vezethet 7230. Szántóföldde érintkezik a kicsiny lápi zsombékos is a területen. Itt is fennáll a folyamatos diffúz tápanyag- és vegyszerbemosódás. Hosszú távon ez a jelölő élőhely állapotának leromlásához vezethet
E01.03	**Diszperz (tanyasias) emberi jelenlét**	**L**	**2,5**	Nagy tűzlepke (Lycaena dispar), vérfű-hangyaboglárka (Maculinea teleius): A vizsgált Natura 2000 területen belül a felsorolt fajok élőhelyei egy részének közvetlen közelében település, illetve gazdaságok, tanyák találhatók, melyek a folyamatos emberi jelenlét káros hatásaival terhelik a környező biotópokat (például: gépjárműforgalom, szemét termelődése és illegális lerakása, esetenként magas füst és szálló por koncentráció, nem engedélyezett utak létesítése, stb.).

Kód	**Potenciális veszélyeztető tényező neve**	**Jelentősége**	**Érintett terület nagysága (%)**	**Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?**
A07	Biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	L	6,5	Nagy tűzlepke (Lycaena dispar), vérfű-hangyaboglárka (Maculinea teleius):: A vizsgált térségben e fajok tényleges vagy potenciális élőhelyei mezőgazdasági területek közelében helyezkednek el. A szél a tápnövények leveleire juttathatja az intenzíven művelt parcellákon kiszórt növényvédő szereket, műtrágyákat, mindamellett a vegyi anyagok vízben való oldódásuk esetén a gyökérzeten keresztül is bejutnak a növények szervezetébe. Ezek a hatások akár külön-külön, akár együttesen a peték, a lárvák, illetőleg a bábok károsodását vagy pusztulását idézhetik elő.
J02.04.01	Árvíz		5,25	Nagy tűzlepke (Lycaena dispar): A nagy tűzlepke (Lycaena dispar) hernyója jól alkalmazkodott tipikus élőhelyeinek természeti sajátosságaihoz: nyugalmi időszakát megelőzően olyan szövedéket készít, amelyben tartó-

		L		sabb vízállásokat is túlél. Fontos azonban szem előtt tartani, hogy a faj számára ez a megoldás sem nyújt korlátlan védelmet, hiszen a lárvák (de a peték vagy a bábok is) maximum 10-14 nap után elpusztulnak a vízben.
				Verfű-hangyaboglárka (Maculinea teleius): A tartósabb vízborítás a fent említettekhez hasonló fenyegetést jelent a vérfű-hangyaboglárkára (Maculinea teleius) nézve is, azzal a kitétellel, hogy árvíz vagy belvíz esetén nem csak a lárvák vagy a bábok, hanem a hernyókat gondozó hangyák is elpusztulnak.
J02.05.02	Belvízviszonyok megváltoztatása	L	5,75	Nagy tűzlepke (Lycaena dispar) E tényező az alábbi okok miatt jelenthet veszélyt a faj állományaira: a) Mivel a nagy tűzlepke vizenyős, lápos, mocsaras biotópokban fordul elő (a vizsgált térségben számos olyan láprét, mocsárrét, illetve jó vízellátású üde gyep található, melyek a faj tényleges vagy potenciális élőhelyei), és ezek közvetlen környezetében sokhelyütt intenzív mezőgazdasági tevékenységet folytatnak, ezért fennáll a reális veszélye annak, hogy e biotópok különböző káros hatások miatt (például azért, mert a környező területek talajának mozgatása, feltörése, illetőleg a gyepgazdálkodás jellege miatt a vizes élőhelyek környezetében felerősödik a talajvíz diffúziója) többet vagy gyorsabban veszítenek vízbázisukból, mint amennyit egyébként a természetes folyamatok indokolnának. b) A nagy tűzlepke (Lycaena dispar) populációira hasonlóan jelentős veszélyt jelenthet ugyanakkor, ha a belvízviszonyok megváltoztatása meliorációs tevékenységek, lecsapolások, vízelvezető árkok létrehozása miatt a vízbázis olyan mértékű csökkenését eredményezi, amely ugyancsak az élőhelyek kiszáradásával fenyeget. c) Az itt tárgyalt veszélyforrás a fentebb jelzettekhez hasonlóan súlyos károkat idézhet elő a nagy tűzlepke állományaiban akkor, ha a belvízviszonyok megváltoztatása a felszíni vízfolyások mesterséges duzzasztásával következik be, melynek során az érintett élőhelyek időszakos vagy tartós vízborítás alá kerülnek. Noha a nagy tűzlepke (Lycaena dispar) hernyója olyan szövedéket készít, amely védelmet biztosít számára a víz ellen, tehát jól alkalmazkodott élőhelye természeti sajátosságaihoz, ám ez a védelem sem korlátlan, mert tartós vízborítás alatt idővel a hernyók, a peték, illetve a bábok túlnyomó része elpusztulhat.
				Vérfű-hangyaboglárka (Maculinea teleius): A vízelvonás eredményeként a faj élőhelyén bekövetkező száradás, továbbá ezzel ellentétes folyamatok hatására kialakuló tartósabb vízborítás a nagy tűzlepke (Lycaena dispar) esetében leírtakkal megegyező fenyegetést jelent a vérfű-hangyaboglárka (Maculinea teleius) nézve is, a következő kitételekkel: a) A faj tápnövénye (Sanguisorba officinalis) fokozottabban igényli a nedvességet, ezért az élőhely talajvizének elvonása az orvosi vérfű állományainak visszaszorulását, illetve ezzel párhuzamosan a vérfű-hangyaboglárka (Maculinea teleius) populáció egyedszámának csökkenését idézheti elő. b) A biotóp megfelelően nedves mikroklímája a lepkék számára fontos élettani feltétel, ezért annak megszűnése káros hatású a vérfű-hangyaboglárka (Maculinea teleius) állományainak fennmaradása szempontjából. c) Belvíz kialakulása esetén nem csak a lárvák vagy a bábok, hanem a hernyókat gondozó hangyák is elpusztulhatnak.
H01.05	Diffúz felszíni vízszennyezés mezőgazdasági, vagy erdészeti tevékenység miatt	L	7,5	Nagy tűzlepke (Lycaena dispar): A vizsgált térségben ez a faj jó vízellátású, üde biotópokban fordul elő, melyek a Villongó-ér mentén helyezkednek el. Mivel ezen élőhelyeket mezőgazdasági területek határolják, ezért a felszíni vizek szennyeződése veszélyforrást jelenthet a lepkefaj élőhelyeire, tápnövényeire, valamint az egyedek épségére nézve egyaránt (akár közvetlenül a mezőgazdasági járművekből kifolyt olajszármazékok, akár a gépek által szétszórt növényvédő szerek, gyomirtók, műtrágyák, illetve egyéb vegyszerek következtében).

				Vérfű-hangyaboglárka (Maculinea teleius): A nagy tűzlepke (Lycaena dispar) kapcsán leírtak itt is érvényesek, azzal a megjegyzéssel, hogy e veszélyeztető tényező a tápnövény-állományok (Sanguisorba officinalis) károsítása, valamint a hangyafészkek egyidejű mérgezése esetén a vérfű-hangyaboglárka (Maculinea teleius)-t fokozott mértékben, többszörösen sújthatja.
K01.03	Kiszáradás	L	7,8	Nagy tűzlepke (Lycaena dispar) A biotópok teljes vagy részleges kiszáradása rendkívül káros hatású a nagy tűzlepke állományinak fennmaradása szempontjából, mert a vízháztartási egyensúly romlása: a) A nagy tűzlepke (Lycaena dispar) tápnövényeit jelentő sóskafélék (Rumex spp.) arányának csökkenéséhez, továbbá ezen növények fejletlenségéhez vezethet, ami kedvezőtlenül befolyásolja a nőstény egyedek petézési lehetőségeit, illetve petézési hajlandóságát. b) Az imágók számára nektárforrásul szolgáló virágos növények arányának csökkenését eredményezheti, ezáltal romlanak az egyedek táplálkozási lehetőségei. c) Megszünteti a lepkék számára élettani szempontból fontos üde mikroklímát.
				Vérfű-hangyaboglárka (Maculinea teleius): A talaj vízháztartási egyensúlyának romlása, illetve ennek következtében a faj élőhelyeinek száradása a nagy tűzlepke (Lycaena dispar) esetében leírtakhoz hasonló fenyegetést jelent a vérfű-hangyaboglárka (Maculinea teleius) nézve is, azzal a kiegészítéssel, hogy a faj tápnövénye (Sanguisorba officinalis) fokozottabban igényli a nedvességet, ezért az élőhely talajvíz-bázisának csökkenése az orvosi vérfű állományainak visszaszorulását, illetve ezzel párhuzamosan a vérfű-hangyaboglárka (Maculinea teleius) populáció egyedszámának csökkenését idézheti elő.
				7230. A lápi zsombékosnak a fennmaradáshoz szüksége van a nyári időszakban is a felszínközelivíz magas szintjére, sőt a pangó vízre is. A kevés megmarad lápi zsombékos esetében a jövőbeni kiszáradás súlyos problémához, az élőhely eltűnéséhez vezet.
				6510. A mocsárrétek, láprétek kiszáradása súlyos probléma lehet, aktuális hatásait nem nagyon lehet megállapítani. A kiszáradás hatására számos degradatív folyamat együttesen fog oda vezetni, hogy az élőhely megszűnik.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések:
A Létavértesi Falu-rét különleges természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyekete a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF)találhatók.
A terület természetvédelmi célkitűzése a jelölő élőhelyek területcsökkenésének megállítása és állapotuk javítása a gyepgazdálkodáshoz és vízgazdálkodáshoz köthető intézkedések révén.
A vízgazdálkodási oldalról a jelölő élőhelyek és a fajok állományainak fenntartása érdekében a területen keresztülfolyó csatornák drénező hatásának csökkentése, a kotrások, vízi növényzet irtások visszaszorításával és záró műtárgyak létesítésével.
A gyepgazdálkodás oldaláról a lápréti és mocsárréti élőhelyek (6510) fennmaradása érdekében olyan kaszálási és legelési rendszer fenntartása, amely meggátolja ezek becserjésedését, illetve elősegíti a leginkább fajgazdagabb állapot kialakítását. A lápi zsombékos élőhelyek (7230) területcsökkenésének kiküszöbölésére a kaszálás-legeltetés kizárása a területükről, a puffer cserjések meghagyásával, továbbá az inváziós növényfajok (aranyvessző fajok, gyalogakác) visszaszorítása, terjedésének megakadályozása. A jelölő vérfű-hangyaboglárka állományának fennmaradása érdekében a kaszálások időpontjának a faj életciklusához való igazítása. A mozaikosság fenntartása érdekében az üde cserjések meghagyása.

3.2. Kezelési javaslatok

3.2.1. Élőhelyek kezelése

A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések egységesebb átláthatósága érdekében ún. kezelési egységeket (KE) állapítottunk meg, melyeket hasonló jellegű élőhelyfoltok alkotnak. A kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlan nyilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat ettől jelentősen eltérhet.
A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, tartalmaznak jelölő és nem jelölő élőhelytípusokat egyaránt. A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyek a jelölő élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javaslunk, illetve az élőhelyfejlesztési, kutatás-monitorozási feladatokra, lehetőségekre is kitérünk.
A kezelési egységek elhelyezkedését a 3. pontban szereplő térképmelléklet mutatja.

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) *A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”*
Az itt megfogalmazott előírások célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírások, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírások a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé.

3.2.1.1. Kezelési egységek

<u>KE-1 kezelési egység</u>

(1) Meghatározása: kaszálóként és legelőként fenntartott mocsárrétek és láprétek, üde magaskórósok.

(2) Érintettség vizsgálata
- élőhelyek: D34, D2, D5, OB (részben Natura 2000 élőhelyek)
- Natura 2000 élőhelyek: 6510

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelező előírások és korlátozások
Gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások
- Kizárólag kaszálással történő hasznosítás javasolt (GY20).
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyep állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.(GY79).
- A szénát a kaszálást követő 2 héten belül össze kell gyűjteni és eltávolítani a területről, vagy sávokban elégetni. (GY86).
- 20-30% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként. (GY96).
- Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges (GY71). (Magyarázat: a jelölő lepkefajok miatt június 15-e előtti kaszálási időpont lehetőségét is vizsgálni kell.)
- A kaszálatlan területet kaszálásonként más helyen kell kialakítani. (GY98).
- A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása (GY92).
- Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges (GY104).
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos.(GY14).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
- Az inváziós és termőhely idegen fajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédő szer ki-juttatásával kell gondoskodni, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos (GY115).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok
Javaslatunk szerint meg szükséges vizsgálni, hogy a kezelési egység területét csapoló-drénező Villongó-éren létre lehet-e hozni olyan fenékküszöböt, amely a kisvizes időszakokban elősegíti a felszínközeli víz szintjének megtartását. Ez ugyancsak szükséges volna a jelölő élőhelyek állapotának javításához. A fejlesztési javaslat a KE-2 és KE-3 kezelési egységekben is megjelenik.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat
A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása
Az értékes mocsárréti és lápréti élőhelyek esetében az igen kíméletes és mozaikos kaszálás az egyetlen gazdálkodási forma, amely a jelölő élőhely (6510) állapotának hosszú távú fennmaradását elősegíti. A kezelés ugyancsak elősegíti a kezelési egység területén a jelölő nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) lepkefajok állományainak fennmaradását is.A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság a kezelési egység területén bizonyos helyszíneken az előírássorokban meghatározottaknál szigorúbb előírásokat is megfogalmazhat: egyes parcellákban csak a kétévenkénti egyszeri kaszálás fogadható el, és a parcella 60%-át kaszálatlanul kell hagyni. Kímélendők a kékperjés állományok a zsombékképződés elősegítése miatt, vagy a lápi magaskórós állományok.

<u>KE-2 kezelési egység</u>

(1) Meghatározása: a Villongó-ér.

(2) Érintettség vizsgálata
- élőhelyek: BA (nem Natura élőhely)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelező előírások és tiltások
A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek

b) Önkéntesen vállalható előírások
Az inváziós és termőhely idegen fajok megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédő szer kijuttatásával kell gondoskodni, ezen a technológián túl egyéb vegyszerhasználat tilos (GY115).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok
A kezelési egységgel kapcsolatosan az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési jellegű javaslatokat a 3.2.1.2. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások c. fejezetben mutatjuk be.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat
A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
A kezelési egység kezeléséhez gazdálkodáshoz nem köthető javaslatokat teszünk, és azokat a 3.2.1.2. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások c. fejezetben mutatjuk be.

(7) Kezelési javaslatok indoklása
A kezelési javaslatokat a 3.2.1.2. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások c. fejezetben indokoljuk.

<u>KE-3 kezelési egység</u>

(1) Meghatározása: lápi zsombékos

(2) Érintettség vizsgálata
- élőhelyek: B4

- Natura 2000 élőhelyek: 7230

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelező előírások és tiltások
A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírások
A területet kezeletlenül kell fenntartani, mindennemű beavatkozás tilos (V67).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok
Javasoljuk megvizsgálni, hogy a kezelési egység területét csapoló-drénező Villongó-éren létre lehete hozni olyan fenékküszöböt, amely a kisvizes időszakokban elősegíti a felszínközeli víz szintjének megtartását. Ez ugyancsak szükséges volna a jelölő élőhely (7230) állapotának javításához. A fejlesztési javaslat a KE-2 kezelési egységben is megjelenik, és a 3.2.1.2. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások című fejezetben fejtettük ki.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat
A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
A terület cserjésedése miatt javasoljuk a cserjék ritkítását.

(7) Kezelési javaslatok indoklása
A 7230 jelölő élőhely esetében zavartalanságot kell biztosítani a hosszú távú fennmaradás érdekében.

<u>KE-4 kezelési egység</u>

(1) Meghatározása: rekettyefüzes cserjések, spontán puhafás erdőfoltok és facsoportok. Nagyrészt rét művelési ágú területen találhatók, kis részük viszont erdő művelési ágban van, de nem üzemtervezett (Létavértes 0462/1c).

(2) Érintettség vizsgálata
- élőhelyek: P2a, RB, RA (nem Natura élőhelyek)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelező előírások és tiltások
A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírások
A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani (GY32).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat
A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatunk, hogy foltokban a rekettyefűz-egyedek irtására van szükség, ahol a legértékesebb lápi magaskórósokkal érintkeznek. Az irtás csak speciális módszerekkel történhet, tekintettel arra, hogy a fokozottan védett keleti lápibagoly (*Arytrura musculus*) tápnövénye és a faj előfordulása valószínűsíthető a területen.

(7) Kezelési javaslatok indoklása
A kezelési egység területén lévő spontán kialakult puhafás erdőfoltok és facsoportok jelenleg nem igényelnek beavatkozást. Terjedésüket azonban meg kell akadályozni, csakúgy, mint a rekettyefüzes cserjésekét.

<u>KE-5 kezelési egység</u>

(1) Meghatározása: akácos és nemes nyáras ültetvényfoltok. Ezek a foltok vélhetően kimérés nélküli telepítésekkel keletkeztek, a Létavértes 0458/12 kivett telephely és a 0464/3 rét művelési ágú földrészleteken.

(2) Érintettség vizsgálata
- élőhelyek: S1, S2 (nem Natura élőhelyek)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelező előírások és tiltások
A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírások
Élőhelyrekonstrukció (GY118). (Magyarázat: lásd Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok, illetve 3.2.2. fejezet)

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok
Javasoljuk, hogy a kezelési egység területén kiméréssel állapítsák meg az ingatlanhatárokat, majd az üzemtervezett erdők esetében szükséges a faállomány letermelése (az akácosok esetében a fák gyomirtó-injektálásos kezelése), és a felújítás helyett a vágástér legelőként (az akácosok esetében) vagy kaszálóként (a nemes nyarasok esetében) történő további hasznosítása.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat
A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

Ezek a foltok vélhetően kimérés nélküli telepítésekkel keletkeztek, a Létavértes 0458/12 kivett és a 0464/3 rét művelési ágú földrészleteken.

KE-6 kezelési egység

(1) Meghatározása: szántófoltok a Natura 2000 terület határain. Gyepterületek elszántásával keletkeztek. Művelési ág szerint gyepek vagy kivett utak.

(2) Érintettség vizsgálata
- élőhelyek: T1, T6 (nem Natura élőhelyek)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelező előírások és tiltások
A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírások
Szántó füves élőhellyé alakítása gyeptelepítéssel (SZ52). (Magyarázat: lásd Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok, illetve 3.2.2. fejezet)

Amíg a visszagyepesítés nem történik meg, szükséges az érintkező területek állapotának romlása érdekében további javaslatok megfogalmazása:
Szántóföldön trágyaszarvas kialakítása tilos (SZ13).
Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett (SZ19).
Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen (SZ24).
Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni (SZ37).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok
Javasoljuk az érintett területek visszagyepesítését őshonos fűmagkeverék segítségével.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat
A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása
Az elszántott területek visszagyepesítése és megfelelő kezelése esetén növelhető a jelölő 6510 élőhely kiterjedése. Növelhető a jelölő lepkefajoknak alkalmas élőhelyek kiterjedése.

KE-7 kezelési egység

(1) Meghatározása: egykori hulladéklerakók, anyagnyerők területén kialakult gyalogakácos cserjés és magaskórós gyomállományok, nedves cserjésekkel, kevés nádassal. A kezelési egység területén olyan élőhelyek vannak, amelyek természetessége nagyon alacsony, rontott, roncsolt felszíneken alakultak ki. Egykori hulladéklerakó-anyagnyerő területek, egy részüket most is különféle hulladékok lerakására használják.

(2) Érintettség vizsgálata
- élőhelyek: P2c, U7, U4, U11, P2a, B1a (nem Natura élőhelyek)

- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelező előírások és tiltások
Gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások
Élőhelyrekonstrukció (GY118). (Magyarázat: lásd „Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok" pontban és a 3.2.2. fejezetben)
A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező (GY25).(Magyarázat: a fertőzött területekről a gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) vegyszeres és mechanikus visszaszorítása javasolt)
Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67).
A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44).
Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell (GY108). (Magyarázat: az erősen gyomos területek megszüntetéséhez tisztító kaszálások elvégzésére van szükség)
A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül (GY109).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok
A kezelési egység természeti állapotának javításához komplex rekonstrukciós tevékenységekre van szükség. A szemétlerakónak használt területekről a hulladék elszállíttatása, az anyagnyerő gödrök betemetése, a terület elegyengetése. Később szükséges a terület rendszeres, marhával történő legeltetése, ha szükséges, tisztítókaszálásokkal.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat
A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása
Jelenleg a kezelési egységben lévő területek rontott növényzetűnek tekinthetők. Az előírásjavaslatok alkalmazásával a természetességük javulni fog. Növelhető a jelölő lepkefajoknak alkalmas élőhelyek kiterjedése.

<u>KE-8 kezelési egység</u>

(1) Meghatározása: zavart, egyenetlen felszínek, jellegtelen nedves gyepekkel és vizes élőhelyekkel

(2) Érintettség vizsgálata
- élőhelyek: OB, OA (nem Natura élőhelyek)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelező előírások és tiltások
Gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások
Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás (GY22). (Magyarázat: a legeltetés preferálandó)
Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék. (GY67).
A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok
A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat
A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása
A kezelési egység területén kívánatos lenne a szarvasmarhával történő legeltetés az élőhelyek állapotának javítása érdekében. Növelhető a jelölő lepkefajoknak alkalmas élőhelyek kiterjedése.

<u>KE-9 kezelési egység</u>

(1) Meghatározása: beépített területek, elkerített telephelyek, műutak

(2) Érintettség vizsgálata
- élőhelyek: U4, U11, OC (nem Natura élőhelyek)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelező előírások és tiltások
Gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások
Kizárólag kaszálással történő hasznosítás (GY20). (Magyarázat: a kezelési egység területén lévő gyepekre vonatkozik)

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok
A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat
A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési, fenntartási javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása
A kezelési egység területének kezelésével azt szükséges elérni, hogy gyomosodás, inváziós növényfajokkal való fertőzés ne kezdődhessen a természetközeli élőhelyek terhére. Kaszálással fenn kell tartani a területek rendezettségét.

3.2.1.2. Vízgazdálkodást érintő kezelési előírások

A kezelési előírások a Villongó-érrel kapcsolatban fogalmazhatók meg, amely a **KE-2** kezelési egységet alkotja.
A Villongó-érnek csapoló-drénező hatása van a környező területekre. A drénező hatás azokban az időszakokban nyilvánul meg, amikor a fenékszint alatta van a felszínközeli víz szintjének. Javasoljuk változtatható küszöbszintű vízvisszatartó műtárgy beépítését a Villongó medrébe, a Natura 2000 terület D-i részén. A küszöbszintnek olyannak kell lennie, hogy belvízi elöntést tavasszal ne okozzon, de a felszínközeli víz-szintet a nyári időszakban is magasan lehessen vele tartani. Ennek kimérésére természetesen geodéziai felmérésre van szükség. A kezelési javaslatnak a KE-1 és KE-3 kezelési egységekre is pozitív hatása van.
A javaslat indoklása:
A Villongó-ér mentén húzódó igen értékes sásos és gyepi jelölő élőhelyek (7230, 6510) hosszú távú fennmaradásához elengedhetetlen a talajvíz (felszínközeli víz) magas szinten tartása az aszályos időszakokban is.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Javaslatunk szerint meg szükséges vizsgálni, hogy a **KE-1** kezelési egység területét csapoló-drénező Villongó-éren létre lehet-e hozni olyan fenékküszöböt, amely a kisvizes időszakokban elősegíti a felszínközeli víz szintjének megtartását. Ez ugyancsak szükséges volna a jelölő élőhelyek állapotának javításához. A fejlesztési javaslat a **KE-2** és **KE-3** kezelési egységekben is megjelenik.
A **KE-5** egység területét vélhetően kimérés nélkül telepített erdők alkotják. Javasoljuk, hogy a kezelési egység területén kiméréssel állapítsák meg az ingatlanhatárokat, majd az üzemtervezett erdők esetében javasoljuk a faállomány letermelését (az akácosok esetében a fák gyomirtó-injektálásos kezelése), és a felújítás helyett a vágástér legelőként (az akácosok esetében) vagy kaszálóként (a nemes nyarasok esetében) történő további hasznosítását.
A **KE-6** egység területét olyan szántók adják, amelyek elszántással keletkeztek. Emiatt javasoljuk az érintett területek visszagyepesítését őshonos fűmagkeverék segítségével.
A **KE-7** kezelési egység természeti állapotának javításához komplex rekonstrukciós tevékenységekre van szükség. A szemétlerakónak használt területekről a hulladék elszállíttatása, az anyagnyerő gödrök betemetése, a terület elegyengetése. Később szükséges a terület rendszeres, marhával történő legeltetése, ha szükséges, tisztítókaszálásokkal.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

Az egyes fajokkal kapcsolatosan a fajvédelmi intézkedések élőhelykezelési jellegűek, így beépültek a kezelési egységekre megfogalmazott javaslatok közé.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

Élőhelyek: A tervezés alapját jelentő élőhelytérképezés 2012 folyamán készült el.
A jövőbeni kutatások célja a területen előforduló, illetve potenciálisan megjelenő közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok állományváltozásának követése.
A közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének monitorozására javasoljuk az NbmR protokoll szerinti élőhelytérképezés elvégzését 5 évente. Javasolt a jelölő élőhelyek (6510, 7230) állományai-

nak állapotát is 1-1 mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű gyepekre és vizes élőhelyekre vonatkozó módszertan.

***Jelölő lepkefajok*:** A fajok monitorozása NbmR protokoll szerint végezhető.

Jelen dokumentáció alapját képező terepi vizsgálatok során új közösségi jelentőségű faj, a dunai tarajosgőte (*Triturus dobrogicus*) előkerült a területről. Az állomány monitorozásra javasolt. Ajánlott a monitorozást NBmR módszerrel végezni

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése.

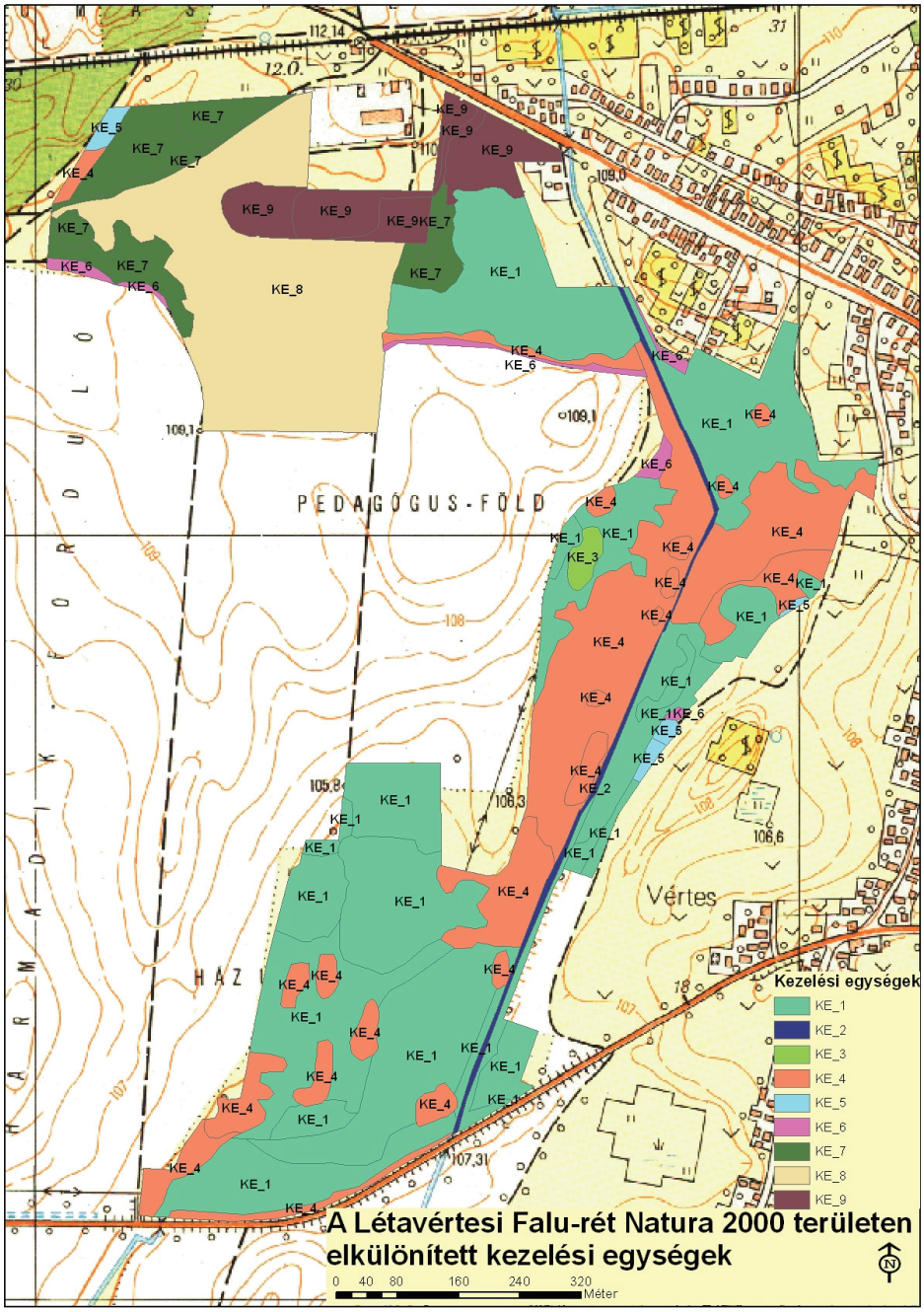

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Létavértesi Falu-rét különleges jelentőségű természet-megőrzési terület Létavértes közigazgatási területét érintve négy fizikai blokkban helyezkedik el (L1H7D-V-11, LHKMD-U-11, LJYMD-9-11, LK21D-R-11). A fizikai blokkok területnagyságának megközelítőleg 40 %-a mezőgazdaságilag támogatható területre esik, melyre agrártámogatás igényelhető.
A fizikai blokkban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

Egységes területalapú támogatás (SAPS)

A támogatás mértékéről évente a Vidékfejlesztési Miniszter dönt miniszteri rendeletben. Jelenleg a 23/2013. (IV.9.) VM rendelet hatályos. A támogatási összeg megközelítőleg 65.000 Ft/ha/gazdálkodási év. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszereit tartalmazza.

Agrár- környezetgazdálkodási támogatás (AKG)

Egy középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályoz. Jelenlegi, 2009. és 2014. közötti időszakban a 61/2009. (V.14.) FVM rendelet hatályos. Jelen Natura 2000 területen a támogatási rendelet gyep hasznosítási irányú horizontális célprogramjai vehetőek igénybe Szakembereink álláspontja szerint a terület hosszú távú fenntartásához elegendőek a horizontális célprogramokban elérhető kiegészítő támogatások. Az elérhető támogatás mértéke az extenzív gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 77 Eurónak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 40 Eurónak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 85 Eurónak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 48 Eurónak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékeként igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a *128/2007. (X.31.) FVM rendelet* alapján a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

A 33/2008. (III.27.) FVM rendelet alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyep- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó és halastó

művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyepek természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak (egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek). A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A Létavértesi Falu-rét fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználóra kötelező érvényűen szükséges érvénybe léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglevő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe. A Létavértesi Falu-rét Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó egyes jelenlegi szabályok felülvizsgálatával a kaszálatlanul hagyott terület nagyságának tágabb határok közötti meghatározását szolgáló eszközök.

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalás alapján ösztönzik a területhasználót az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhelyfejlesztési-élőhelyrekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek. A Létavértesi Falu-rét Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 területen található szántókon a környezetkímélő növényvédő szerek használatát ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántókon a műtrágyahasználat csökkentését ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántók gyeppé, vagy vizes élőhellyé alakítását ösztönző eszközök.

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem kifejezetten azok eltüntetésére ösztönöz.
Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók eltüntetik a szegélyvegetációt, bokorfüzeseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban sosem folytattak gyepgazdálkodást. Ez a helyzet véleményünk szerint csak akkor szűntethető meg, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.
A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti probléma megoldására megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.
A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást" kellene ösztönözni.

3.3.2. Pályázatok

A tervezési területre a természetvédelmi célkitűzések megvalósításával kapcsolatos pályázat nincs folyamatban vagy tervezési fázisban.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Ld. a 3.4.2. pont alatti táblázatban.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Felhasznált kommunikációs eszközök:	*A kommunikáció címzettjei:*	*Időpont, helyszín*	*Egyéb információ*	*Érintett melléklet*
a) terepbejárás	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.12.17. Létavértes	Résztvevők száma: 5	▪Jegyzőkönyv ▪Fotók a bejárásról ▪Meghívó ▪Meghívottak listája ▪Plakát ▪Plakátokról fotók ▪Vélemények és válaszok táblázata
b) falufórum	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.12.17. Létavértes	Résztvevők száma: 13	▪Emlékeztető ▪Fotók a fórumról ▪Meghívó ▪Meghívottak listája ▪Plakát ▪Plakátokról fotók ▪Vélemények és válaszok táblázata
d) önkormányzati közzététel	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel	Létavértes	Kifüggesztés darabszáma: 1	▪Önkormányzati igazolás ▪Kifüggesztett hirdetmény ▪Vélemények és válaszok táblázata

Felhasznált kommunikációs eszközök:	*A kommunikáció címzettjei:*	*Időpont, helyszín*	*Egyéb információ*	*Érintett melléklet*
	rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság			
e) honlap	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.11.14-től folyamatosan	http://www.e-misszio.hu/n2 + facebookon megosztva	▪Képernyőfotó a honlapról ▪A honlap mentett oldala ▪Vélemények és válaszok táblázata
f) érintettek levélben vagy e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok	2013.12.11.	Kiküldött levelek darabszáma: 60	▪Kiküldött levél ▪Értesítettek listája ▪Feladóvevények és postaszámlák ▪Vélemények és válaszok táblázata
h) sajtóesemény (sajtótájékoztató, sajtókonferencia)	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság	2013.12.11.	http://www.nyirseghir.hu/vadon/e_misszio/mar_velemenyezhetoek_a_natura_2000_terulet ek_fenntartasi_tervei/23359 + 15 facebook ajánlás	▪Képernyőfotó a honlapról ▪A honlap mentett oldala ▪Vélemények és válaszok táblázata

A társadalmi egyeztetés szervezése, lebonyolítása, tartalma és eredménye:

1. Falufórum időpont és helyszín egyeztetés történt Létavértes Város Önkormányzatával.

2. A fenntartási tervet letölthetővé tettük és a véleményezhetőségről cikk jelent meg a kommunikációt végző szervezet honlapján.

3. A fenntartási tervek véleményezhetőségéről cikk jelent meg a Nyírséghír (www.nyirseghir.hu) térségi hírportálon.

4. A fórumot és terepbejárást megelőzően frekventált pontokon (polgármesteri hivatalok hirdető táblái, művelődési házak, boltok stb.) 8 plakát lett kihelyezve Létavértesen. A plakát a fenntartási tervek véleményezhetőségére hívta fel a figyelmet, tartalmazta a letöltési lehetőséget, a fórum és terepbejárás időpontját és helyszínét, a véleményezés határidejét, az érintett célcsoportok felsorolását, az érintett helyrajzi számokat, az érintett Natura 2000 terület térképi megjelenítését, valamint az elérhetőségeket és a kötelező arculati elemeket.

5. Az érintettek jelentős köre a fenntartási terv társadalmi egyeztetésének folyamatáról postai levélben (és/vagy kisebb részben e-mailben) is értesítésre került. A levél a plakáthoz hasonló

tartalommal, szükség szerint a célcsoportok szerinti egyedi összeállítással került kiküldésre. A címzettek köre (amennyiben egy sor alatt több címzett van, akkor zárójelben a kiküldött levelek darabszáma) a következő volt:

- Érintett önkormányzat
- Natura 2000 támogatást 2010-2013 között igénybe vevő helyben élő gazdálkodók (19 levél).
- Azon földrészletek tulajdonosai, amelyek a tervezési területen belül érintettek a jelölő élőhelyeket és fajokat, valamint kiemelt természeti értéket és/vagy konfliktus forrást hordozó területrészek tekintetében (összesen 18 tulajdonos, amely az összes terület 95%-át fedi le).
- Érintett falugazdász
- Nagylétai Bocskai Vadásztársaság (Létavértes)
- BERETTYÓ Vízgazdálkodási Társulat
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földhivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Építésügyi Hivatal
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal, Örökségvédelmi Osztály
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály
- Tiszántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség
- Tiszántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
- Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet
- Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Hajdú-Bihar Megyei Területi Iroda
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal
- Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Hajdú-Bihar megyei kirendeltség
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Hajdú-Bihar megyei Igazgatóság
- Országos Magyar Vadászkamara Hajdú-Bihar megyei Területi Szervezete
- Hajdú-Bihar megyei Vadgazdálkodók és Vadászok Szövetsége

6. A plakátokon és a levelekben jelzett időpontban és helyszínen megtartásra került a falufórum, melyről emlékeztető és fotódokumentáció készült. A fórumon 13 fő vett részt.

7. A plakátokon és a levelekben jelzett időpontban és helyszínen megtartásra került a terepbejárás, melyről jegyzőkönyv és fotódokumentáció készült. A terepbejáráson 5 fő vett részt.

8. Az érintett önkormányzat (Létavértes) 15 napra kifüggesztette a fenntartási tervet.

9. A beérkezett véleményeket és észrevételeket egy táblázatban összefoglaltuk, és megküldtük a tervkészítőnek, a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóságnak, valamint a területileg illetékes természetvédelmi őrnek.

A fenntartási tervhez nem érkezett olyan észrevétel, amely alapján a tervet módosítani kellett volna.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A hatósági és területi kezelő szervek levélben meghívást kapnak a falufórumokra és terepbejárásokra, valamint ugyanezen levélben értesítést kapnak a dokumentáció véleményezhetőségéről és a kifüggesztés időpontjáról.

Kommunikáció címzettje	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem, miért?
Létavértes Város Önkormányzata	▪ plakát ▪ levél értesítés ▪ sajtómegjelenés ▪ önkormányzati kifüggesztés	igen	e-mail, telefon	nem	-
Tulajdonosok, vagyongazdálkodók	▪ plakát ▪ levél értesítés ▪ sajtómegjelenés ▪ önkormányzati kifüggesztés	igen	fórumon megjelentek, írásban, telefonon	nem	
Nagylétai Bocskai Vadásztársaság	▪ plakát ▪ levél értesítés ▪ sajtómegjelenés ▪ önkormányzati kifüggesztés	nem	-	-	-
Érintett falugazdász	▪ plakát ▪ levél értesítés ▪ sajtómegjelenés ▪ önkormányzati kifüggesztés	nem	-	-	-
BERETTYÓ Vízgazdálkodási Társulat	▪ levél értesítés ▪ sajtómegjelenés ▪ önkormányzati kifüggesztés	nem	-	-	-
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal	▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés	nem	-	-	-
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Törvényességi Felügyeleti Főosztály	▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés	nem	-	-	-
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földművelésügyi Igazgatóság	▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés	nem	-	-	-
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal,	▪ levél értesítés ▪ önkormányzati	nem	-	-	-

Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság	kifüggesztés				
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Közlekedési Felügyelőség	▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés	nem	-	-	-
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Földhivatal	▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés	nem	-	-	-
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Építésügyi Hivatal	▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés	nem	-	-	-
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal, Örökségvédelmi Osztály	▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés	igen	levél	nem	-
Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály	▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés	nem	-	-	-
Tiszántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség	▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés	nem	-	-	-
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés	igen	fórumon és terepbejáráson megjelentek, írásban javasoltak	igen	Véleményüket a szakmai tervező figyelembe vette
Tiszántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság	▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés	nem	-	-	-
Nemzeti Földalapkezelő Szervezet	▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés	nem	-	-	-
Nemzeti Földalapkezelő Szervezet Hajdú-Bihar Megyei Területi Iroda	▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés	igen (észrevétellel nem él)	e-mail	-	-
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal	▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés	nem	-	-	-
Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal Hajdú-Bihar megyei kirendeltség	▪ levél értesítés ▪ önkormányzati kifüggesztés	nem	-	-	-
Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Hajdú-Bihar megyei Igazgatóság	▪ levél értesítés ▪ sajtómegjelenés ▪ önkormányzati kifüggesztés	nem	-	-	-
Országos Magyar Vadászkamara Hajdú-Bihar megyei Területi Szervezete	▪ levél értesítés ▪ sajtómegjelenés ▪ önkormányzati kifüggesztés	nem	-	-	-
Hajdú-Bihar megyei Vadgazdálkodók és Vadászok Szövetsége	▪ levél értesítés ▪ sajtómegjelenés ▪ önkormányzati kifüggesztés	nem	-	-	-